

Література:

1. Boyarchuk D., Dabrowski M. The Ukrainian war economy. BRUEGEL. 2023. URL: <https://www.bruegel.org/working-paper/ukrainian-war-economy> (дата звернення: 04.03.2025)
2. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни. LB.UA. 2023. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoeconomichni_naslidki.html (дата звернення: 04.03.2025)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-57>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖГРОМАДІВСЬКОЇ СПІВПРАЦІ, СПРЯМОВАНОЇ НА ПІСЛЯВОЄННУ ВІДБУДОВУ

Краєвська Г. О.

кандидат економічних наук,

провідний науковий співробітник

Інститут демографії та проблем якості життя

Національної академії наук України

м. Київ, Україна

З метою встановлення прозорих й зрозумілих умов для участі різних зацікавлених сторін у процесі відновлення громад потрібно створити ефективний механізм координації та управління процесом відновлення, заснований на системній взаємодії через відповідні канали та координаційні структури. Уряд може також надати чіткі рекомендації щодо протоколів, визначення ролей, відповідальності та повноважень партнерів. У реалізації проєктів із відновлення національні та місцеві органи влади здатні посилити міжгромадівську співпрацю завдяки активній взаємодії з неурядовими організаціями, приватним сектором і міжнародними партнерами з розвитку. Для формалізації такої співпраці можуть використовуватися різні інструменти, зокрема офіційні домовленості, угоди чи спеціально створені платформи. Також можливо розширення існуючих програм, наприклад, шляхом збільшення територіального охоплення чи кількості об'єктів, що сприятиме максимальному використанню вже наявних ресурсів та оперативному впровадженню заходів на етапах раннього відновлення [1].

Міжгромадівська співпраця повинна сприяти підвищенню ефективності управління, його професійного розвитку та модернізації системи державного управління відповідно до європейських стандартів. Важливе

значення має впровадження основних принципів доброго врядування, зокрема прозорості, участі, відкритості, підзвітності, оперативного реагування та узгодженості. Створення партнерських відносин вимагає проведення моніторингу потреб і очікувань мешканців, на основі якого впроваджуються моделі участі, такі як командна робота, делегування повноважень та консультації. Крім того, ключовою задачею у формуванні партнерства є налагодження зворотного зв'язку. Це включає публічні звіти та опитування для оцінки рівня задоволеності діяльністю органів місцевого самоврядування.

На даному етапі вже діє Програми з відновлення України, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2021 р. № 1324 [2]. Законом України від 14 липня 2021 року № 1645-IX було ратифіковано Фінансову угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком «Програма з відновлення України». Ця угода передбачає залучення 340 млн євро для фінансування заходів, спрямованих на реалізацію проєктів із відновлення соціальної інфраструктури, об'єктів житлово-комунального господарства тощо в регіонах, які постраждали внаслідок військового конфлікту, а також у тих, що зазнали найбільшого навантаження через масовий наплив внутрішньо переміщених осіб. Кошти кредиту спрямовуються громадам у формі субвенцій з державного бюджету до місцевих бюджетів [3]. Реалізація програми відбувається шляхом конкурсу проєктів, який проводить Міністерство розвитку громад та територій. При цьому визначено територіальні та галузеві пріоритети відбору. Також існують додаткові вимоги, серед яких відповідність документації чинним нормам і стандартам. Однак програмою не передбачено умов, які б стимулювали міжгромадівську співпрацю. Це могло б підвищити соціальну цінність проєктів через розширення доступу більшої кількості осіб до відновлених об'єктів.

У липні 2022 року до Закону України «Про засади державної регіональної політики» [4] було внесено зміни з урахуванням потреб відбудови регіонів після воєнних дій. Ці оновлення передбачають, що, окрім загального Плану відновлення України, необхідно розробити та затвердити місцеві плани відновлення на рівні громад, а також проєкти регіональних планів на рівні обласних державних адміністрацій. Для забезпечення ефективного процесу відновлення важливо врахувати організацію міжмуніципальної співпраці під час підготовки регіональних планів. У подальшому це сприятиме громадам у створенні якісних та дієвих місцевих планів розвитку.

Існує два основних підходи до ініціювання міжмуніципальної співпраці: через самостійну ініціативу територіальних громад або за участі вищих органів державного управління. В сучасних умовах особливо важливо налагодити тісну взаємодію між місцевими громадами та регіональним

рівнем управління. Це обґрунтовується необхідністю взаємодоповнення: громади володіють актуальною інформацією про особливості відновлення інфраструктури, запити населення та інтереси різних соціальних груп, тоді як регіональний рівень має спроможність широкого аналізу розвитку сусідніх територій з довгостроковим баченням перспектив. Це питання стає особливо актуальним для громад, які зазнали значних демографічних втрат. За таких обставин доцільно застосовувати міжмуніципальну співпрацю у формі договорів співфінансування, зокрема в галузях охорони здоров'я та освіти. Такий підхід дозволяє оптимізувати мережу закладів у цих сферах. Водночас ефективною сполучною ланкою для налагодження такої взаємодії можуть стати Агенції регіонального розвитку. Їх створення регламентується Статтею 19 Закону України «Про засади державної регіональної політики», яка надає можливість їхнього утворення, але не робить це обов'язковим. Станом на 2023 рік, за інформацією Міністерства розвитку громад та територій України здійснювала діяльність 21 АРР проти 17 у 2022 році [5, с. 2]. Це підкреслює необхідність активізації роботи вже існуючих агенцій розвитку та ініціювання створення нових. Їх діяльність повинна бути спрямована на розроблення документів з відновлення громад, що дозволить скоординувати місцевий і регіональний розвиток, а також ефективніше підтримувати міжмуніципальну співпрацю. Для успішної реалізації цих завдань ключовою умовою є стратегічне планування. Воно має забезпечити координацію процесів виконання планів відновлення, що в перспективі значно підвищить їхню ефективність.

Література:

1. Самоходський І. Аналіз міжнародного досвіду та найкращих практик щодо прозорості та підзвітної відбудови травень 2022 / Офіс ефективного регулювання. URL: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2022/06/UA-international-experience-transparent-accountable-recovery.pdf> (дата звернення: 4.10.2024).

2. Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів у рамках Програми з відновлення України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2021 р. № 1324. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 6.10.2024).

3. Мінрегіон розпочав відбір проєктів громад, які фінансуватимуться в межах «Програми з відновлення України». URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15363> (дата звернення: 7.10.2024).

4. Закон України Про засади державної регіональної політики: Закон України від 27.07.2022 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19?find=1&text=%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97+%D0%B2%D1%96%D0%B4>

%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1
%8F#w2_1 (дата звернення: 5.10.2024).

5. Звіт про результати діяльності Агенцій регіонального розвитку у 2023 році. Міністерство розвитку громад та територій. Київ, 2024. 12 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-58>

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Куриш Т. Г.

*здобувач наукового ступеня доктор філософії,
Інститут географії Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Фінансова стійкість територіальних громад регулюється в Україні прийнятими впродовж 2014-2015 рр. Верховною Радою документами: Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» (28 грудня 2014 р. № 79-VIII); Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад» (26 листопада 2015 р. № 837), що сприяє формуванню фінансової спроможності територіальних громад та впливає на суттєве наповнення бюджетів органів місцевого самоврядування. Це створило підстави для розвитку громад, формування на їх території сприятливого інвестиційного середовища. Війна та воєнний стан призвели до внесення змін у законодавство, вони дозволили громадам швидко реагувати на потреби безпеки населення, оборони, функціонування комунальних підприємств і бюджетно сфери, полегшили діяльність бізнесу для збереження робочих місць. З іншого боку, непередбачувані події, пов'язані із масштабною міграцією населення і релокацією підприємств, спричинили розбалансування місцевих бюджетів громад-реципієнтів, що створило нові виклики і потреби пошуку альтернативних джерел фінансування для забезпечення їх фінансової стійкості в умовах з позицій сталого розвитку.

Інвестиційні ресурси стають ключовими інструментами забезпечення фінансової стабільності територіальних громад, що дає можливість реалізовувати важливі соціальні, економічні та інфраструктурні проекти.